

י"ג בסיון תשע"ז, 7.6.2017

גיליון מס' 562

פרשת בהעלותך

וְהָאֶסְפָּסָף אָנְשׁוֹר בְּקִרְבּוֹ הַתְּאֵאוֹ תְּאֵאוֹ – מִיְהוּ הָאֶסְפָּסוּף?

מאת הרב אחיה שלמה אמיתי, שדה אליהו

כבחור צעיר העירני הסופר בנימין תמוז¹ על המדרש "רבי שמעון בר אבא ורבי שמעון בן מנסיא אחד מהן אומר אלו הגרים שעלו עמהן ממצרים ונאספין עמהם שנאמר (שמות יב) וגם ערב רב עלה אתם ואחד מהן אומר והאספסוף אלו סנהדרין שנאמר (במדבר יא) אספה לי שבעים איש" (במדבר רבה טו, כד). הדעה הראשונה מפרשת כלשון דורנו, והשנייה די מפתיעה. פשט הדברים הוא שגם הגדולים שבעם נפלו בתאוואה, ולצערנו אין בתופעה זו בבחינת חידוש... יותר מפתיעה לטעמי היא האפשרות להציע שני קצוות כפרשנות למילה אחת – לאחד אספסוף הוא הקצה הנמוך של החברה, ולשני הקצה הגבוה.

מה שמביא אותי להתבוננות הדתית בחברה. בהתבוננות זו אין גדול וקטן – ההמון והאינטליגנציה שווים. 9 חתני פרס ישראל לא יהוו מנין לתפילה, לעומת זאת 10 יהודים אנאלפביתיים דווקא כן. בעוד שבחברה באופן הרגיל, יש סגרגציה (הפרדה) מעמדית – יש מי שנפגשים בחדר כושר ויש מי שנפגשים בשוק, הרי שהפרקטיקה הדתית גורמת חיכוך בין מעמדות שונים, כשב"מנחה" נפגשים יחד הפרופסור ואיש הניקיון. "האינטליגנציה חושבת שיכולה היא להיפרד מעל ההמון.... זוהי טעות יסודית... הרגשת האמונה, הגדלות האלהית... יותר בריא וטהור הוא בהמון" כותב הראי"ה (אורות הקדש כרך ב עמ' שסד). כמובן שהרב מוסיף שיש צורך באינטליגנציה שתזקק את המושגים כי ה"המון... לא יכול לקשר יפה את מושגיו גם איננו יודע לעמוד בקשרי מלחמה עם הכרות והרגשות סותרות". שלא כמו בנצרות בה יש כנסיות של עשירים - האפיסקופלית לדוגמה, ושל עניים - צבא הישע, הרי שביהדות רמות סוציאקונומיות שונות נפגשות באותו בית הכנסת, ולא רק אנשים מרמות סוציאקונומיות שונות, גם "חוט השדרה" היהודי מפגיש גוונים רוחניים שונים: חסיד ברסלב עם ליטוואק מתנגד, "יקה" החובש את הכיפה לתפילה עם תימני מגודל פאות.

ההיסטוריה מלמדת אותנו שעקרון זה של חציית הקבוצות הסוציולוגיות היא מאפיין של התנועות העמוקות ביהדות (הטובות וגם המסוכנות). החסידות אספה עניים ועשירים, הגיעה מאוקראינה עד גרמניה (רבה של פרנקפורט ר' פנחס הלוי הורביץ היה תלמיד נאמן של המגיד ממזריטש...) ועד מרוקו, כך גם השבתאות זעזעה את עמנו מקושטא ועד אלטונה, וכמובן הציונות שעוררה את הלבבות באירופה באפריקה (בוועידת המזרחי הראשונה

¹ לאחר מכן קבעה כמוטו לספרו הדיסטופי "פונדקו של ירמיהו"...

השתתפו נציגי תוניס) ובאמריקה, חיברה חסידים ומתנגדים עשירים ועניים "אוסטיודן" - יהודי מזרח אירופה ויהודי מערבה.

התבוננות כזו מעמידה למבחן תנועות רוחניות ששיחן מתנהל בין בני שכבות סוציאקונומיות קרובות, תנועות שעל מנת להשתתף בשיח שלהן צריך לעבור סף תרבותי מסוים. בהתבוננות זו יש גם הערה על מצבה של התנועה הדתית לאומית. לתנועת תורה ועבודה "הפועל המזרחי" – "אימנו הורתנו הרעיונית", היתה שפה והיה תוכן שהתאימו ודיברו לקרית גת ולבני ברק, לבעלי בתים של תל אביב ולעולים בשכונת חליסה בחיפה. הרגשה היא שכיום אין זה כך ומקום יש לשאול האם איננו עוברים (אם לא כבר עברנו) מטמורפוזה מ"תנועה" דתית לאומית שיש לה מסרים שווים לכל נפש ל"חברה" דתית לאומית לקבוצה סוציולוגית סגורה? האם כ"מגזר" איננו מאבדים את השפה? את התכנים של תנועת תורה ועבודה?

הרב קוק מעיר שהנבואה באה לשם מטרה זו – איחוד הרוח של ההמון עם הרוח האצילית, ובפרשתנו מופיעה התפילה – "ומי יתן פל-עם ה' נביאים" (יא,כט), המסוגלים לדבר בשפה כוללת ומאחדת לעבודת ה'!

**הרב אחיה שלמה אמיתי, רב קבוץ שדה אליהו, משמש כדיין בבתי הדין לממונות ארץ
המדה – גזית, וגולן. נשוי לגילה יועצת חינוכית באולפנת צביה עפולה, ובית החינוך
צביה עפולה.**

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [subscribe](#) בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב [unsubscribe](#) בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il